ԵՒՐՈՊԱ

Լրագիր Քաղաքական

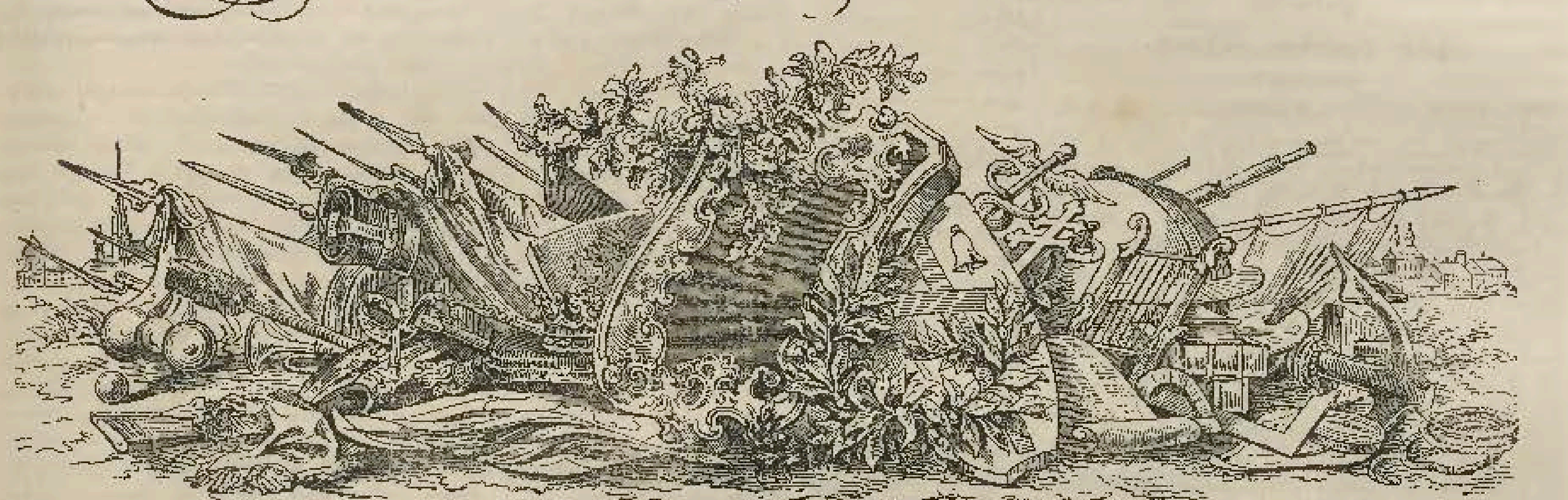

Թիւ 25 — 25 (13) ՅՈՒՆԻՍԻ — 1855

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ. [illegible]

ԳԱՂՂԻԱ. [illegible]

ԱՆԳԼԻԱ. [illegible]

ՊՐՈՒՍ. [illegible]

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. [illegible]

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՍՊԱՐԷԶ. [illegible]

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ. [illegible]

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ, 25 ՅՈՒՆԻՍԻ.

ՎԻԵՆՆԱՅԻ խաղաղութեան ժողովքին [illegible] ... 30 ... 12—16 ... 20,000 ... 1853 [illegible]

փոքր ցուցուց, աւելի շուտով քան [illegible] [illegible]

Ժ. Դ. Արձանագրութիւն

Վիեննա, 4 Յունիսի 1855.

Աւստրիայի կողմանէ ներկայ էին

[illegible]

Գաղղիայի կողմանէ

[illegible]

Մեծին Բրիտանիայի կողմանէ

[illegible]

Ռուսաստանի կողմանէ

[illegible]

Տաճկաստանի կողմանէ

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

2. [illegible]

3. [illegible]

[illegible]

որոնք Օսմանեան պատուոյն ամենէն շահանդաները ըլլալէն զատ միանգամայն բաւական են կառավարելու առաջնորդութիւն տալու եւ այնպիսի խառնակութեանց նախալութեանց վերջ մ'դնելու, ինչպէս է Հիմակուանը։

Ըս գաղափարն է որուն պատիւր Պօղլիկայի գաւառին կը պատկանի, որ խէ կարգոյս աւանդական ձեւով հիմ եղած է, եւ աւելի կարծեմ հանձնի հաւասարեալ պատասխանով ըլլալով իրբրեւ Լուսաւորութեան գաղափար ընդ յուշմանն մը բարի մխիթարներ մեր ալ քին աղէկ կը մնայինք։

Ըս յաւելուածներն եւս Պօղ կոմսին Հիմեւ եալ ասպարիզութիւնը կարդաց։

Յաւելուած

ԺԴ°Պ°. Արձանագրութեան.

Յօդուած 1.

Պաշտօնէից բոլոր անդամները բաղկացեալ որ բարձրագոյն Դրան Հրապարակական օրէնքով Լեռնականի ...ուղղութեանց մէջ եղած միաբանութեան չափերուն մասնակից ըլլալ, իւրաքանչիւր ոք իր կողմանէ ինք գինք կը պարտաւորէ Օսմանեան պետութեան անկախութիւնն եւ ամբողջութիւն ...չափերուն յարգելու, միանգամայն ու պարտաւորութեան մէջ պահպանութեան համար երաշխաւոր կ'ըլլայ, եւ թէ այսօր ասոր վերաբերեալ կրցող աւելի զօրք համ գիւղական հողէ եւ բոլորական չափով ինքը մի պիտի նկատէ։ Թէ որ Դրան եւ դաշնակից տէրութիւններն միջեւ մէջ գժտութիւն ծագի, ան կիցի տէրութիւնները ձեւերին գիտը առնելէն յառաջ մէջ տէրութիւններն ի միաձայն պիտի գտնեն, որ կարենան աս գործքը խաղաղութեան միջոցներով խափանել։

Յօդուած 2.

Լեռնայ եւ բարձրագոյն Դրան վարչական գործակալները միացեալ հաստատութեան՝ ժողովքին նաւերը երկու ծովակներու տէրութեանց Օսմանեան մէջ ունենալու ծովային զօրութեան հասարակ Սիրիա պիտի առաջարկեն, որն որ Հիմնական աս ծովոյ մէջ լուսարգ ստացական եւ անհատէն պիտի պիտի չունին։ Աս ձեւի հրամանի իրենց ընդունելու գաղափարութիւնները ինչ հանուր զորակարութեան կը բարեկարգէ, մասնակից պիտի ըլլան։ Դրան վարչական պարտաւորութեան մէջ պիտի մնան ան միջոցներ, զորս նոյն վարչական գործակալներն աս յարմարածն որոշման չէր լսուած պաշտօնական հակողներ (controler) համար պիտի ընդունին։

Յօդուած 3.

Լոնտոնի եւ Տարաննելի Նեղուցներուն 1841ին Յուլիսի 13ին դաշնադրի հաստատուած փակման կանոնը կը զօրանան պիտի մնայ, Հիմեւեալ յօդուածներուն մէջ եղած բացառութիւններով։

Յօդուած 4.

Լեռնականի մէջ հաստատուած սեղ (établissement) մը ընտանեաց դաշնակից տէրութիւններուն ամէն մէկը ծովային Լեռնայինին մէջ հրամայա-կութ, իրաւունք պիտի ունենայ երկու կրինաւոր կամ փոքրագոյն նաւեր նոյն ծովը խօթելու։

Յօդուած 5.

Ինչ որ Լոնտոնի դաշնէ, Լուլիան յարմա-կամ մը կոչուի փակումի մէջ ըլլայ, իր գաղթական բոլոր ծովական զօրութեան ասիանն այն միաբանեւ բանւոր ծովական գործերն իրեն կը վերադարձի։

Ըս ընկերութեանը ընթացքին եւս. աս եղանակին իր խօսքին վախճան ըրաւ։ Լեռնականին ասած եմ յայտնելու որ Լուսարկայ աս ասպարիզութեան ընդունելութեան մէջ օգտաւորով եւ աւելի կողման համար պահանջ ըլլալով մը կատարելով Հիմեւ կը տեսնէ։ Եր գաղթականաց առաջնուր վրայ պատասխանութեանց միջեւ հաստատութիւն անել՝ բայց միանգամայն յիշանակեան գործունեան ալ գալով ըլլալով, որն որ Տօռ նկարագրուած մէկով կայսերի կը յաճախէ, Լուսարկան իր առանձնական գիւղերն իրեն վրայ կրած հաւանական պարագայ մը հասնելոյն է. ամեն կողմի միջոցներ հասնելու, որոնց ոչ սա ոսկեղող տեղերէ ըլլալու պատճառաւ, եւ կրեն շարժումէն սա ներկայացուցիչ լինելու, որն որ մէջ երկրին զոր անհունմէն թող պիտի տան։ Ան պատճառաւ է՝ որ Լուսարկան աս ասպարիզութեան թէ կը գաղափարել եւ թէ Օսմանեան առբանիկ հանուրաց եւ բարեկարգեալ միջոցներու կը յատնէ։ Պօղլիկան սեղական յայտնեց, որ Պօղ կոմսին ասպարիզութեանը Օսմանեան վարչական կառավարելով արցիւ առաջնահասարակ վերջ միայն սկզբնականը մի Հիմ ունենալու համար, առանց կ'ըլլայ աս նկատմամբ վրայ նախ եւ յառաջ խօսքերը։

Ալիարկանեանց կոմսը կը հաստատէ, որ Լօ-ռաքին տարադրին գործոց պաշտօնէնէն Հրաժարմանը համար ժողովքին Հերկայ գտնուելու էլլաւ, բայց ինք այն միմիանէի մէջ է, որուն մէջ էր վերջին նիստին առեն, երբ որ յայտնեց, որ իր հրահանգները սպառած են։

Աւրչապով իշխանը Պօղլիկին առաջարկին կարծիքը մերժելով՝ որ Հրանը թէ Պօղ կոմսին առաջարկութիւնը Օսմանեան վարչական գործակալներին միջեւած սկզբան մը վրայ կը հիմնի, Պօղլիկայի վարչական գործակալին պատմելու որ ինք նախ աս խնդիր վրայ ինք զինք բացատրէ։

Ըն առեն Պօղլիկին սեղական բառը, որ իր կարծիքն յայտնելու բանագասաւելով, կը ստիպուի Օսմանեան ծովական զօրութեան դաշնադրութեան մը եւ բանակցութեանց մէջ գտնուած Հիմանց մը չափաւորուելու դէմ առաջ վարչական գործակալներուն արդէ եւ առեւել կրկնուած ընդդիմութեանց վրայ նորէն խօսքը գարձընելու։ Ըս մերժումը, ինչպէս բնական է, իր Հիւպերը Յգած եւ գրական արդիւնութիւնն ունեցած է այն թէ լայնութեանց վրայ, զորն որ իր կառավարութիւնը իրեն տուած է յաւաջանոր ըլլալով այս բանակցութեան, զորն որ Լուսարկայի արտաքին գործոց պաշտօնեան պիտի գումարել, որպէս զի միաբանութեան մը միջոցները ծանուցանէ, զորոնք գտնելու ամենայն Ջգայն եւ ուսեէն կինալու համար ունեցած կարծը յայտնած էր։

Պօղ կոմսէն ներկայացուած առաջարկութեան մէջ իր յառաջուան Հրահանգներուն գրած պայմանները կատարելով պատուաւորուած չըլլալով՝ իր կողմանէ կրնայ յայտնել, որ իրեն նկատմամբ մաղովքին գործքը լմնցած է։

Աւրչապով իշխանը Հաստատեց, որ աս Հինխկեան բան յարմարութեանէն եւս խաղաղութեան բանակցութիւններն էջէ գտուած են։ Լուսոյ իրեն ի բաւումն է բաց ապահոված թուրքին պաշարը, որովհետեւ ինդրդոյն իմացուած ըլլայ, այնպիսի Հիմնից վրայ բնութեան պիտի'որ ըլլայ, որոնք Լուսարկայի ազդեն ամէն կատարեալ կ'երեւան, ուր որ իր դաշնակիցները զանոնք բաւական չեն համարիր։ Ի վերայ այսր ամենայնի աս իրաւունքը չուզեր գործածել։ Նրա Հեանց Լուսարկայի առաջարկութիւնները փոփոխել եւ լծանիք դաշինքներէն կցուած են, կ'ուզէ զանոնք իր որքանեաց ալ ծանուցանել, որուն դասանմը պէտք է յարմար եւ կատարեալ սպանք մը վերապահել։ Բաց աստի իր անձնական կարծիքը կը յայտնէ, իբրեւ տկարութեան ապացոյց, զորն որ աս առաջարկութիւնը խմբագրելու այնչափ աշխատող գաղջին վրայ ունի։ Ըսոր փոխադրութիւն մ'ընելով նախ եւ առաջ կը հաստատէ որ աս առաջարկութիւն ան սկզբան վրայ չէ Հիմնուած զորն որ Օսմանեան գործակալներն անպարտ հաստատութեանք մերժած են եւ մեր պիտի մերժեն։ Ջանացան յօդուածներուն վրայէն անցնելով՝ ասկէ յօդուածով հաստատուած սկզբան դէմ՝ բողոք բան չունի։ Երկրորդին գալով՝ կը տեսնէ որ անոր եւթեթեւ յարմար կոչված է, որ Օսմանեան եւ բարձրագոյն Դրան վարչական գործակալներն ալ իրենց ծովական զօրութեան հաւաստարկութեան մը միացանին։ Լոյսերի միայնանութիւն մը չմերժեր, հաստատելով որ աս զօրութեանց թիւը որոշելն երկու ալ կողմի չափ ունեցած տէրութեանց կը վերաբերի, եւ թէ մէկուն եւ թէ միւսին վերհասակական իրաւունքը կը ճանաչի՝ թէ որ աւելի ան տէրութիւնները աս Նեւթիս վրայ անոնց օրէնք մը տալ ուզենան։ Երրորդ յօդուածին Հետ միացած է։ Կը տեսնէ որ չորրորդ եւ Հինգերորդ յօդուածները Լուսոյ բրած Հակառակ առաջարկութեան երկրորդ յօդուածէն կը բղխին, այն որ մեծ տէրութեան այն ինդրոյն վերին գասատոր կը դնէ, որ ընծէ թէ արդէօք իրեն շահերուն համաձայն թէ անհամաձայն է բացառութեամբ նեղուցները բանալը։ Հաւանութիւն ըսելով՝ Պօղ կոմսին առաջարկութեան գլխաւոր սկզբանց մէջ երրորդ երաշխաւորութեան կարևի բաժնում մը Հիմնը կը տեսնէ։

Գր. Թիթեւ իր պաշտօնակցին կարծեացը համանիա է, եւ անոր տուած անձնական յարգին վրայ ուրիշներու բան մը չաւելնելով՝ կատարելապէս անոր պաշտօնական յայտարարութեան կ'ընկերանայ. թէ Լուսարկայի արտաքին գործոց պաշտօնէէն առաջարկած կարգադրութեան յառաջադրին իր արքունեաց ընդունելութեան եւ պաշտմանը կ'ուզէ յանձնել։

Ըսի փոշան կը յայտնէ, որ Օսմանեան եւ բարձրագոյն Դրան մէջ ուղղակի միաբանութիւնը, ժողովքին մէջ քննուած միւս գրութեանց պէս՝ չափաւորման սկզբան վրայ Հիմնուած է։ Ըս սկզբան Օսմանեան վարչական գործակալներէն կրկին եւ կրկին անգամ՝ եւ ձգտեւ մերժումն ամէն անտակ յառաջարկի մեկքի թող տալու պատճառաւ տուած բլլալով՝ իր պաշտօնակիցին եւ ինքը համար չընդունեն աս առաջարկութեան վրայ իրենց արքունիքեն հրահանգ խնդրելու, եւ բաց պահ՝ երկու կողմն ալ Կարա-ցեան եւ Մեծին Երիտանիայի վարչական գործակալաց գտնուած միմյանց մէջ են։

Երիփ Եֆենտին նոյն տեսութիւնն յայտնեց։

Փրուէգէ սեղական յայտնի ցուցուց, որ Օսմանեան վարչական գործակալները չափաւորման սկզբը բայարձակապէս չեն մերժեր, այլ իրենց ընդդիմութիւններն աւելի անոր կիրառութեան ձեւին վրայ են։ Օսմանեան վարչական գործակալներն Լուսարկայի առաջարկութիւնն իրենց արքունեաց աւելի գնելու իրենց գիւնք պատրաստ ցուցնելով, ինքն ալ կը յուսայ որ Պօղլիկայի եւ Մեծին Երիտանիայի վարչական գործակալներն ալ նոյնը իրենց կողմանէ պիտի'որ ընեն։

Պօղլիկայի եւ Մեծին Երիտանիայի վարչական գործակալներն ալ նեւթիս վրայ պարտաւորութիւն մ'առնելէն կը հրաժարին։

Պօղ կոմսը մեծ համակրութեամբ տեսնելով որ Օսմանեան վարչական գործակալներն իր առաջարկութեան իրենց արքունեաց աւելի պիտի հանեն, կը կարծէ, որ անոր վրայ Աւրչապով իշխանէն եղած խորհրդածութեանց պատասխան տալու կրնայ զանց ընել, որովհետեւ ինքն խէ միայն իր անձնական կարծեաց արժանաւութիւնն անոր տուած է։ Ըսկից զատ կ'աւելցընէ, որ շատ արդար է, եւ չկրնար չհանդուրժելու, որ Պօղլիկայի եւ Մեծին Երիտանիայի վարչական գործակալաց յայտարարութիւնները Աւրչապով իշխանին աւելի խորունկ մը ցաւերը կը զգուշացընեն։ Կը հաստատէ վերջապէս, որ ծովական տէրութեանց վարչական գործակալներու բանակցութիւնները գոցուած յայտնելով՝ գինքը ծանր պարագէ մ'ազատեցին, որուն կառավարութիւն իր գիրքն իր վրայ պիտի դնէր։ Լեհացոց գործակալաց չհրահանգ ըլլալով, որ իրեն հրահանգներ ժողովուած են՝ ժողովքին բաց պաշտպանի ցցնելու համար, յայտնեց նաեւ որ մէկ Լուսարկա ընկերս առաջարկութեան մը չունի։ Ի վերայ այսր ամենայնի մերա սրտարատ, պիտի'որ ըլլայ, մանաւանդ թէ որ ի նպաստ խաղաղութեանն է, պատերազմ վարող տէրութեանց յանձնելու այն յարանութիւնները, զորոնք իրենց մէջէն մէկ կամ մէկայ կրցին խորոզ յայտնելու միջնակի մէջ պիտի գտնուին։

Ըսկից եւսքն ալ աս Եղանակաւ խոսեցան գործոց Հրաժարման ժողովքին անդամները, բայց մեր յօդուածին անհունութիւն ալ մեզի թող չտար ալ երկարելու, եւ մենք ալ աս նեւթիս վրայ մեր խորհրդածութիւնը կը կցենք։

— Պրուսիոյ որ աս օրեր Լուսոյ գեսպանն իր արքունիքէն խրկուած սուրհանդակ մ'ընդունեցեր է, որն որ Պետերբուրգի դաշինքին փերպիշեալ տեսակինն առաջարկութեան պատասխանը կու տայ, թէ անոր մէջ Լուսաստան խաղաղութեան Հիմունքը կը տեսնէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐ

ՍԵՒԱՍՏԻՈՅ ամսոյ 19ին կը ծանուցանեն թէ Կորչագով իշխանը Յունիսի 16ին Պետերբուրգին խրկած Հեռագրական պաշտօնագրին մէջ կ'ըսէ թէ, Յունիսի 12էն մինչեւ այսօր թշնամին Սեւաստոփոլի վրայ բուռն կրակը սեպեր էր, մեր կորուստներն ալ չափաւոր։ Յունիսի 12ին թշնամւոյն նաւատորմիղը Քերչէն Ծովէյով երաւ, հոն 2000 զօրաց ամէն ալ Յաճիկ զօրք թող տալով։ Աս նաւատորմին երէկ Սեւաստոփոլի առջեւ հասաւ։ Թեւրակեղզւոյն ուրիշ կողմերն երեւելի բան մը պատահած չէ։

Փարիզի Փրես լրագիրը Թերքիսէ զօրացերած պաշտօնագրոյ մը մէջ տպագրուած տախէր մը վրայ տեղեկութիւն կու տայ, որն որ պայթեցուցիչ նիւթերով լեցուած եւ Ռուսերէն [illegible] էր։ Հինգ օր յառաջ գէպքը մը պատահեցաւ, կ'ըսէ, որն որ իր Հետեւութիւններուն համար շատ բարեբախտ կրնայ համարուիլ։ Քանի մը զինուոր Ռուսի պատնէշի մը վրայ յարձակեցան, բայց Ռուսաց առաջին կրակէն եւ քաշուելով՝ բարձրացած հողի մը եւ ատէր ծնկի վրայ ինկան։ Յանկարծ զինուոր մը կը զգայ որ ծնկին տակ ապակէէ խողովակ մը կը խորտակի. միւս կը դնէ եւ իր ատանայեանն կ'իմացընէ։ Փնտռելով՝ հողոյ մէջ անցուած եւ գետնի զարկած Ներման նիւթով մը լեցուած խողովակներու շարք մը կը գտնեն։ Զինուորներն աանցմէ հոս մը քանդել կը ասկին, որուն նիւթը ուղէկ մը ընտուելէն եւեւ կ'իմանան, որ պայթեցուցիչ խառնուրդ մըն է եղեր։ Ըստ վրայ հանձնարարուեցաւ զինուորներ կ'որոշուին, որոնք աս խողովակներուն չարաշահութիւնը կը փնտռեն, եւ վերջապէս կը գտնեն որ նոյն խողովակները 5—6 մատ խորունկ թաղուած արկղերու մէջ կը մանեն, որոնք նոյնպէս չէչէկով եւ շատ զօրաւոր պայթեցուցիչ նիւթերով լեցուն էին։ 14 այսպիսի ապակեղէն խողովակներով խորուշներ կապուած արկղներ գտնուեցան, որոնք անտարակոյս երկայն ժամանակէ վեր պատրաստուած

գմբեթային մեքենայ մ'էին, յարձակման առնն պաշարողաց մեծ բազմութիւն մը ալ հանելու համար։

[illegible] 26ին 13,700 [illegible], 1200 [illegible] 260 [illegible]

[illegible] 700 [illegible] (Typhus) 12 [illegible] 1799ին [illegible]

[illegible]

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐ

[illegible] 23 [illegible]

[illegible] 21 [illegible] 18ին [illegible] 2ին [illegible] 24 [illegible] 1. 2. 3 [illegible] 600 [illegible]

[illegible] 22 [illegible] 17ին [illegible] 18ին [illegible] 19 [illegible] 6 [illegible]

[illegible] 24 [illegible] 20ին [illegible] (ravin) [illegible]

ԳԱՂՂԻԱ

[illegible] 21 [illegible] 2ին [illegible]

ԱՆԳԼԻԱ

[illegible] 18ին [illegible]

ՊՐՈՒՍ

[illegible]

ՌՈՒՍԱՑ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible] 13ին [illegible] 61 [illegible]

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible] 13ին [illegible]

[illegible] Ամէնքս կը սպասէ։ Այս երկու սէրյութեանց մէջ գրուելու գաւնիքը արդէն սօպատրուած է։

ՌՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՔ

ՔԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԱՆՆԱ

ԿԱՄ

[illegible]

Ա.

[illegible]

[illegible]

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ

[illegible]

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

1855 ՅՈՒՆՈՒԱՐ		19 (7)	20 (8)	21 (9)	22 (10)	23 (11)	25 (13)	
[illegible] 100 [illegible]	[illegible]	—	—	102	102	102	102½	2 ամիս
[illegible] 100 [illegible]	" "	124½	125¾	124¾	124¾	124¼	124¼	½ "
[illegible] 300 [illegible]	" "	—	—	—	—	—	—	2 "
[illegible] 1 [illegible]	" "	11.37	12.	12.	12.2	11.3	12.4	3 "
[illegible] 100 [illegible]	" "	90½	90¾	90¾	90½	90¾	90½	2 "
[illegible] 300 [illegible]	" "	—	—	—	—	—	—	2 "
[illegible] 300 [illegible]	" "	124	124	123½	123½	123¼	123½	2 "
[illegible] 300 [illegible]	" "	143¾	144	144¼	144¾	145⅓	144¼	2 "
[illegible] 120 [illegible]	" "	123½	124	123¾	123¼	123⅞	123¾	3 "
[illegible] 1 [illegible]	[illegible]	—	—	—	—	…	332	31 օր
[illegible]	"	—	..	..	—	—	221½	31 "
[illegible]		28½	28½	28½	29	29	29½	
(aggio) [illegible]		24½	25	25½	25	24½	23½	

ՎԻԵՆՆԱ. [illegible] ՍՈՒՐԲ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՆՈՒՑ